Nro. 51

KURYER LITEWSKI

Za dozwoleniem Naywyższego Rządu, Nayiaśnieyszego CESARZA, JMPERATORA Całey Rosyi.

Z GRODNA DNIA 27. MARCA Roku 1797. W PONIEDZIAŁEK.

z Petersburga 14. Marca.

W Naywyższym JEGO JMPERATORSKIEY MOSCI Jmiennym Ukazie danym rządzącemu Senatowi dnia 3. Lutego, za własnoręcznym JEGO JMPERATORSKIEY MOSCI podpisem iest wyrażono „ Skłaniaiąc się do prośby Naszego Grla od Kaweleryi *Derfeldena* i przez wzgląd na JEGO wierne Nam okazane usługi, nayłaskawiey rozkazuiemy, ażeby Wychowaniec Jego Kapitan Pskowskiego Dragońskiego Pułku *Michał Derfelden* używał Jmienia i herbu Familij *Derfeldow*, i ażeby wspomniony Grł nieruchomemi przez się nabytemi Dobrami, mógł rozrządzić ku pożytkowi wzmiankowanego Wychowańca swoiego na mocy Praw i Ustaw Rodowitey Szlachcie służących. „

Dnia 15. *Lutego*. JEGO JMPERATORSKA MOSC Naymiłościwiey raczył roskazać aktualnego Statskiego Sowietnika i *Tambowskiego* Gubernatora *Teilsa* przenieść w tymże urzędzie do Gubernij Twerskiey, a Aktualnego Stackiego Sowietnika i *Kałuzkiego* Gubernatora *Łańskiego* przenieść na tenże Urząd w *Tambowską* Gubernią.

W Jmiennym JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI Ukazie danym Senatowi d. 15. Lutego, za własnoręcznym JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI podpisaniem wyrażono: „ Z powodu wydanych od Nas Guberniom nowych Sztatow, uznaiemy potrzebnym bydź ustanowienie Guberskich Cywilnych Mundurow, dla których w powszechności przeznaczyliśmy: Fraki Sukienne ciemno zielone: Obszlagi zaś i wyłogi maią bydź tego koloru, iaki iest w Herbach Guberskich, z wyrażeniem na Guzikach tychże herbów. Modele tych Mundurow według woli Naszey zrobionych, przedstawione Nam były przez naszego Grł Prokurora, i My potwierdziwszy one rozkazaliśmy mu rozesłać ie do Cywilnych Rządow Gubernij, dla wprowadzenia w używanie tak Urzędnikow Cywilnych iako też i Possessorow dobr. W czym i Senat dla dopełnienia tego ukazu, obowiązanym iest wszędzie zalecenie swoie rozesłać. —„—

z Wiednia 11. *Marca.*

Gazeta Dworska nic ważnego nie zawiera: Listy prywatne donoszą, że Arcy Xiąże *Karol* przed odjazdem do Armij na granicy *Włoskiey* stoiącey, otrzymał przyrzeczenie, że do 80,000 wzmocniona będzie, w liczbie tey ma się 60,000 regularnego woyska znaydować. Czynności woienne, nie zdaie się, żeby przed srzodkiem Kwietnia rozpocząć się miały, gdyż do tego czasu wylewy rzek bardzo im są na przeszkodzie. Cesarz dał piękny Regiment zwany Cesarskiey lekkiey iazdy Hr: *Bellegarde*, znayduiącemu się zawsze przy boku Arcy Xcia *Karola*. —„— Wkrótce wyidzie urządzenie wzywaiące właścicielów koni, ażeby mniey potrzebne, do służby woienney oddawali, za co dostaną papiery Krajowe, od których 5. procentu odbierać będą. Konie te do przewozu żywności do *Włoch* są przeznaczone. —„— Na końcu Marca Arcy-Xiężniczka *Klementyna* zaręczona z Następcą Tronu *Neapolitańskiego* w towarzystwie Posła *Sycyliyskiego* przy naszym Dworze P. *de Gallo* do *Fiume* się uda, tam czekać na nią będą okręty Krola *Oboyga Sycylij*, dla przewiezienia iey do *Neapolu* —„— Mówią, że Grł *Alvinzy* od Armij *Włoskiey* oddali się. Cały regiment zwany *Lattermann* będący przy woysku *Włoskim* iest skassowany. Officerowie uwolnieni ze służby, a żołnierze między inne regimenta oddani. Wszyscy Strzelcy w dobrach Cesarskich będący, stosownie do wydanych rozkazow maią się tu stawić, znaczna ich liczba, iedni przez namowę, drudzy iako mniey potrzebni, do woyska na granicy *Włoch* stoiącego udadzą się. Kancellarya *Włoska*, tak, iako dawniey *Niderlandzka* składać się teraz będzie z wydziału, w którym tylko kilka osob zasiada. Nagłe i wielkie woysk w *Saxonij* i *Bawaryi* wzmocnienie, znaczne tu czyni wrażenie. Przybyły tu na czas krótki Grł Xże *Schwarzenberg* z pospiechem do Armij *Nadreńskiey* odiechał. co też i niektórzy sztabowi Officerowie od korpusu Xcia *de Condé* uczynili: z czego wnosić wypada, że w tamtych okolicach czynności woienne wkrótce się zaczną. —„— Zdrowie Arcy Xcia *Józefa* znacznie się polepsza.

z Londynu 20. *Lutego z Gazety Hambur:*

Rząd odebrał wiadomości z *Jndyow Wschodnich* o chorobach zaraźliwych tak bardzo w woysku Angielskim w *Trincomale* zostaiącym panuiących, że nie będzie w stanie utrzymania zrobionych tam zdobyczy, ieżeli licznych posiłkow niewyszle. Mówią, że *Tippo Saib z Marattami* traktat zaczepny i odporny zawarł, co wielką szkodę interessom wschodnio-indyiskim przynieść może.

— Nowa pożyczka 10 millionow F. S. [400,000,000 Złł: Pol) zdaie się, iż niepóydzie pomyślnie, a papiery coraz więcey tracą. Od roku 1745 nigdy niewidziano tak wielkiego nacisku do banku po pieniądze metallowe iak od dni kilku. — Potwierdza się wiadomość, że statki nasze zabrały dwa Hiszpańskie okręty z *Hawanna* do *Cadix* przeznaczone, szacunek ich 1,600,000 Złł: Pol. wynosi. —

Wosko nasze w *Jndyach Wschodnich* względem którego rząd tak iest niespokoyny, między innemi rzeczami postanowiło, iż niepozwoli, aby tam więcey siły zbroyney przybywało. Z niecierpliwością więc oczekuiemy wiadomości, co się stało z woyskiem, które tam posłano z *Przylądka dobrey nadziei*. W *Jrlandyi* wielkie ieszcze panuią zamieszania, Rząd kazał aresztować przeszło 200 podeyrzanych o związki z Francuzami.

z Londynu 3. Marca z Gazety Berlińskiey.

Admirał *Jervis* odniosł d. 14. Lutego niedaleko Kapu *S. Vincent* znakomite zwycięstwo nad Flotą Hiszpańską, która do *Brest* płynęła. Wystrzał z Armat w *Tower* ogłosił nam tę ważną nowinę. Flota Hiszpańska składała się z 27. liniowych okrętow i 11. Fregat, Admirał *Jervis* miał tylko 15. okrętow. W nocy 14. t. m. Kapitan *Foot*, który przez kilka dni z wielką przezornością, i odwagą obserwował nieprzyiaciela, gdy dał znać Admirałowi, że się tylko znaydował od Floty Hiszpańskiey o 3. lub 4. mile, *Jervis* polegaiąc na męstwie i karności swoich Officerów i maytkow, postanowił uderzyć na Hiszpanow choć w liczbie nierównie przewyższaiących. Za pomocą mgły gęstey posunął się do nieprzyiaciela, uszykowany do bitwy, która się zaczeła o 12. godzinie, i trwała do godz: 5. w wieczor; potykano się z obustron naywaleczniey, i cudow męstwa dokazywano, nakoniec udało się nam opanować 4. okręty liniowe Hiszpańskie, *Salvador del mondo*, i *San Joseph* od 112. Armat, *San Nicolas* od 84. i *S. Jsidro* od 74. Armat. Te okręty są prawie zupełnie z masztow ogołocone. Z naszych okrętow *Capitaine i Culloden* naywięcey ucierpiały. Skoro wszystkie nasze okręty będą w stanie wyiścia na morze, Admirał *Jervis* powróci znowu na swoię stacyą przed *Lisboną*. Nasza strata wynosi 300. ludzi zabitych i ranionych. Hiszpanow zaś na okrętach, któreśmy zdobyli, 261. zabitych a 342. ranionych. — Dowiaduiemy się ieszcze, że okręt Admirała Hiszpańskiego *SS. Trinidad* od 130. Armat, był się iuż poddał, lecz w tym momencie 5. okrętow Hiszpańskich przybyło dla uwolnienia iego. Kommodor *Nelson* szczegulniey się dystyngwował, on to opanował okręt *S. Salvador*. Twierdzą, że Admirał *Jerwis* będzie wyniesiony na godność *Para* pod imieniem Lorda *S. Vincent*, i że będzie mianowany Kommendantem okrętu Admiralskiego *Ville de Paris*. — Wspomniony Admirał nic nie wspomina, czy Flotta Hiszpańska pod kommendą Admirała D. *Joseph Cordova* powróciła do *Kadix*, czy też popłyneła do *Brest*, gdzie czynnie pracuią nad uekwipowaniem wielkiey Flotty. Admirał *Bridport* odebrał rozkaz wyiść niezwłócznie z *Portsmout* na morze z 15. liniowemi okrętami, Admirał zaś *Colpoys* uda się na morze z eskadrą swoią dla obserwowania Flotty Francuskiey i przeszkodzenia złączeniu się iey z Flottą Hiszpańską. Swietne zwycięstwo Admirała *Jerwis* wiele posłużyło do uspokoienia umysłow zatrwożonych przez dwa szczegulnieysze przypadki. D. 25. Lutego i następnych dni gazety dworskie extraordynaryine, oznaymiły, że d. 22. Lutego 2. fregaty Francuskie, iedna korweta i ieden Lugier rzuciły kotwicę w odnodze *Pembrock* w Xięstwie *Wallij*, i że wysadziwszy 1,400. ludzi woyska bez Armat, same odpłynęły, korpus zaś ten popełniwszy nieiakieś rabunki, został otoczony i wzięty w niewolą przez milicyą i mieszkańców, którzy powstali w massie. Szef tey expedycyi nazywa się *Castagnier*, którego przyprowadzą tu do *Londynu*. *Tate* szef brygady, proponował i podpisał kapitulacyą w *Fishgard* w odnodze *Cardignan*. Mniemaią, że ten korpus złożony z samych prawie niewolnikow galerowych, był przeznaczony do *Dunkierki*, i że wiatr gwałtowny zaniosł tę *Flotyllę* do kanału *S. Jerzego*, gdzie kommendant widział się bydź przymuszonym wysadzić swoie woyska. Cokolwiek bądź, wsadzono znowu na okręty 500. tych nieszczęśliwych, i onych na powrót poszlą do Francyi. Znaleziono między skałami 5,000. karabinow.

Małe to wylądowanie, chociaż szczęśliwy dla nas skutek miało, iednakże wzbudziło trwogę między ludem. Obawa niepewnych wypadkow, mogących nastąpić wewnątrz kraiu z woyny, którą zdaie się, że iesteśmy zagrożeni, była powodem wielu Obywatelom do zamieniania papierów na pieniądze, ażeby te schować na bezpiecznym mieyscu. Ten nacisk powszechny sprawił to, iż prowizye roczne od 3. procentow spadły do 50 procentow, co dotąd rzeczą było niesłychaną. Naywiększa panowała trwoga, gdy się dowiedziano, że 3. banki w *Newcastel* i bank w *Sunderland* przestały płacić. D. 25. wieczorem, wszyscy Ministrowie stanu zgromadzili się u P. *Pitta*, i po długiey konferencyi wysłali w nocy kuryera do *Windsor* z prożbą do Króla, aby przyieżdżał niezwłócznie do *Londynu*. Przybył Król na zaiutrz w Niedzielę. Sessyą rady, na którą byli wezwani Gubernator i dwuch dyrektorow banku PP. *Torrton* i *Bossanguet*, trwała 3. godziny. Skutkiem ich obrad był list gabinetowy, zawarty w następuiących wyrazach.

„ Gdy Kanclerz przedstawił radzie złe skutki mogące wyniknąć z nagłey zamiany papierow na pieniądze, co, iak się z inkwizycyi pokazuie, pochodzi z próżney trwogi, którą źle myślący wzniecaią w kraiu, i gdy się obawiać wypada niedostatku metallowych pieniędzy na naygwałtownieysze potrzeby narodu, gdyby rychło temu niezaradzono; Rada zatym iednomyślnością uchwa-

lila, ażeby bank Angielski wstrzymał opłatę w gotowiznie, aż do decyzyi w tey mierze Parlamentu, i poki przedsięwzięte nie będą potrzebne kroki, któreby zapewniły wolną cyrkulacyą srebrney monety, i utrzymały kredyt publiczny, w tak ważney okoliczności. Teraznieyſza uchwała będzie kommunikowana Dyrektorom banku, którzy maią bydź rekwirowani z powodu naglącey potrzeby stosować się do tego, aż do dalſzego urządzenia w tey mierze Parlamentu „ (podpisano) W. *Fawkener*.

D. 27. *Lutego* Dyrektorowie Banku kazali ogłosić, że bank znayduie się w naybardziey kwitnącym stanie, że pewność biletow bankowych niepodlega żadney wątpliwości, że będą wydawać wexle za papiery, i opłacać papierami procenta kredytorom stanu. Lecz inny srzodek skuteczniey pomogł do utrzymania, a nawet do podniesienia kredytu. Principalni bankierowie postanowili na swoim posiedzeniu, przyimować w interesach handlowych, bilety bankowe zamiast pieniędzy. Ta uchwała została natychmiast podpisana przez wielu kapitalistow i kupcow, i przez wszystkich bogatych urzędnikow publicznych: przez PP. *Pitta, Dundas, Portland, Malmesbury &c.* Przez ten sposob, który był także użyty w Roku 1745, podwyższyły się papiery dwóma procentami. —— Mniemaią, że bank puści w cyrkulacyą pewną Summę piastrow Hiszpańskich, lecz te tak prędko mogą zniknąć, jak i nasza moneta.

Bank złożył dla bezpieczeństwa w wieży Londyńskiey niezmierną wielość złota, które tam przeprowadzono pod mocną eskortą. ——

Akcyoniści banku publicznie podziękowali Dyrektorom na zgromadzeniu d. 2. Marca odprawionym, za to, że się stosowali do rozkazu gabinetu. Sądzą, że Dyrektorowie nieżądali tego rozkazu, lecz, że się widzieli bydź obowiązanemi uwiadomić rząd o trwodze powszechney, która się była rozeszła. —— Papiery Amerykańskie podniosły się do 7 procentow. ——

Czynności Parlamentu. D. 27 Lutego Sesyia była zagaiona, w obu Izbach przez czytanie poselstwa Króla, w którym donosi Parlamentowi o nadzwyczaynym kroku, który należy przedsięwziąść, wzywa Izbę do użycia środkow nayprzyzwoitszych, końcem zaradzenia potrzebom publicznym, utrzymania kredytu publicznego i obrony Kraju.

D. 28. Lutego Lord *Grenville* proponował w wyższey Izbie adres podziękowania Krolowi, tudzież uformowanie Deputacyi Sekretney na wyexaminowanie długow bankowych i funduszow do opłacenia obligow, i czyli potrzeba utrzymać rozkaz Gabinetu. Xże *Bedfort* przypisywał teraznieyszy ambaras rządu niezdolności Ministrow. Markiz de *Landsdown* upatrywał tego przyczynę w niezmiernych subsidiach dla zagranicznych Potencyi płaconych, i w rozpraszaniu skarbu publicznego przez rozrzutność Ministrow. Niewskazywał on innego lekarstwa na tę chorobę, iak tylko rychłe zawarcie pokoiu, i skończył na wystawieniu smutnego obrazu nieszczęść nieuchronnych. któreby wyniknęły z przymuszonego kursu papierowych pieniędzy, przez co żywność dwa razy by droższa była. —— W. Kanclerz utrzymywał, że rezolucya bankierow i kupcow zupełnie usprawiedliwia krok rządowy. Większością 78 przeciwko 12 głosom dekretowano nakoniec uformowanie Deputacyi sekretney, i potwierdzono rozkaz Gabinetu.

W izbie niższey P. *Pitt* proponował podobnież uformowanie deputacyi do examinu stanu banku, i przyczyn, które były powodem do rozkazu wprowadzaiącego w cyrkulacyą bilety zamiast pieniędzy. Dowodził mocno potrzebę deputacyi sekretney, z przyczyny, że niemożna bez inkonweniencyi wystawiać przed oczyma publiczności stanu banku, chociażby był naylepszy. Rapport tey deputacyi postawi Parlament w sposobności decydowania o krokach tymczasowych Rządu, i zamienienia ich w prawo.

P. *Fox* powiedziawszy wiele o naturze papierowey monety, dowodził, że wstrzymanie opłaty w pieniądzach metalowych nic innego nie iest, tylko tymczasowe bankructwo banku. Usiłował w dalszym ciągu okazać, że rozkaz Gabinetu nowym iest ciosem zadanym konstytucyi, i że rząd wykroczył przeciw kontraktowi z swoiemi kredytorami, opłacaiąc procenta papierami. Przeciwił się ustanowieniu Deputacyi sekretney, gdyż iedyny sposob podźwignienia kredytu publicznego iest dowieść, że bank znayduie się w stanie opłacenia swych długow, i ponowił swoię propozycyą, ażeby ministra oskarżyć. ——

P. *Scheridan* w bardzo żwawey mowie popierał wniosek *Foxa*, i dowodził, że umnieyszenie się monety nie z inney pochodzi przyczyny, iak tylko z zbytecznego pomnożenia papierowych pieniędzy. ——

Na Sesyi d. 1 Marca Parlament wydał Akt, przez który zakazuie bankowi puszczać w cyrkulacyą bilety mnieysze od 5 funtow, a na wniosek P. *Wilberforce* dekretowano, że będą robione bilety od iednego i dwuch funtow. P. *Scheridan* dla uniknienia nieprzyzwoitości, radzi bić billony monetę zdawkową; lecz wszystkie propozycye Ministra, przeszły większością głosow. Bilety Banku Angielskiego w cyrkulacyi będące, wynoszą 9,000,000 funtow Ster: Wielu fabrykantow rozpuściło część swoich robotnikow, niemogąc zapłacić monetą.

Traktat Subsidiow negocyowany w *Frankforcie* między Królem Angielskim i Landgrafem *Hessen-Darmstadt*, został podpisany. Głównieysze punkta tego traktatu na lat 6. zawartego, są te, że Anglia zapłaci corocznie Landgrafowi 80,000 Koronatow bankowych za korpus 2,286 ludzi a 15,000 F. S. na opatrzenie tego korpusu.

Ostatnie wiadomości z *Jndyow* są dosyć zaspokaiaiące i Margrabia *Cornwallis* iuż niepoiedzie. —*u*— Dwa nasze liniowe Okręty *Arrogant i Victorieux* krwawą stoczyły bitwę blisko wyspy *Prince de Galles* z Eskadrą Francuzką z 5 fregat złożoną, które potym popłynęły do *Batavia*. Czterech Francuzow w służbie Xcia *Wallij* dotąd będących, nagle znikneło, ponieważ odkryto, że oni utrzymywali zakazaną korrespondencyą z *Paryżem* Jednego z nich złapano, a innych ścigaią. Wygnano także 17 Francuzow podeyrzanych o Jakubinizm. —*u*— Liczba emigrantow wynosi 13,000 ludzi.

z Paryża 28. *Lutego z Gazety Leydeyskiey.*

Liſt Grła Dywizyi i Szefa Sztabu Armij Włoſkiey Berthier, podany do wiadomości publiczney.

„ Niektóre dzienniki ogłosiły, iakoby między Grłem komenderuiącym *Buonaparte* i mną było nieporozumienie. Jnne zaś pisma zbiiały to. Odpowiadam na wſzyſtkie, że od czaſu przybycia tego Grła do *Włoch*, zawſze zoſtawałem przy nim w ścisłych związkach, iakich ranga moia Szefa generalnego Sztabu wyciągała. Będąc w ſtanie poznania bliżey wielkich iego talentów, umiałem bardziey, niż kto inny oddać im ſprawiedliwość. Gorliwość moia w dopełnianiu mych obowiązków, ziednały mi ufność iego, i na próżno ſtarano ſię naruſzyć ią, głoſząc, *iż ieſt moim uczniem &c.* *Buonaparte* nadto wielki, aby go to dotknąć miało, żartował wraz ze mną z tych nikczemnych intryg. Wodz ten okazując ciągle prawdziwy geniuſz i wielkie talenta woyſkowe, widział mnie ſtale trudniącego ſię tym, czym było w moiey mocy wſpierać go. Prawidła moralności, obſzerne wiadomości ſztuki woienney, głębokie iego i polityczne widoki, nad któremi nieuſtannie dziwiłem ſię, wzbudziły we mnie chęć nabycia przyiaźni i ſzacunku iego. Od czaſu, w którym ieſtem przy *Buonaparte*, zawſze zupełna między nami panowała poufałość, a od dawna iuż ſtała przyiaźń. Niemaſz ducha partyi i niezgod w mężney Armij naſzey. Grłowie i żołnierze iednę ſkładaią familią, i zatrudnieni ieſteśmy bez przeſtanku przykładaniem ſię do sławy oręża naſzey Oyczyzny, i do utwierdzenia konſtytucyi republikańkiey, którą utrzymać poprzyſięgliśmy. Te ſą prawdy, które z ukontentowaniem wynurzam, odwołuiąc ſię do walecznych wſpół braci Armij *Włoſkiey*. —*u*— w *Peſaro* w legacyi *Urbino*, Kraiu zawoiowanym w ſtanie Kościelnym d. 19. *Pluviose* (7. Lutego) 5. Roku (podpiſano) *Alex. Berthier.*

Liſt Grła Buonaparte do Dyrektoryatu oznaymuiący o wyiezdzie do Paryża Grła Angereau.

„ Obywatele Dyrektorowie. Grł *Angereau* powiozł 60. chorągwi z garnizonu *Mantuańſkiego*, uyrzycie w tym mężnym Generale, który znakomite dla Rzptey uczynił przysługę, Obywatela bardzo gorliwego dla utrzymania rządu i konſtytucyi. Nie będę wam wyliczał wſzyſtkiego, co on uczynił w teraznieyſzey kampanij: nie było prawie potyczki, na którey by on i iego mężna Dywizya nie przyłożyli ſię do zwycięſtwa. Proſzę was, abyście, ſkoro on dopełni zamiaru ſwoiego poſelſtwa, a korzyſtaiąc z chwili, w którey czynności woienne przy Armij nie tak ſą nagłe, ukończy niektóre intereſsa z Familią, abyście, mówię, bez naymnieyſzey zwłoki odesłali go do Armij „ (podpiſano) *Buonaparte.*

z Paryża 1. *Marca z Gazety Leydeyſkiey.*

Grł *Angereau*, złożył wczoray przed Dyrektoryatem 60. ſztandarów zdobytych na garnizonie *Mantuańſkim*. Ceremonia była iedną z nayuroczyſtſzych, i przewyżſzała co do wſpaniałości wſzyſtkie, które dotąd w podobnym razie obchodzone były. Dyrektoryat w towarzyſtwie ſwych Miniſtrów i korpuſu dyplomatycznego udał ſię na dziedziniec pałacu, gdyż ſala zwyczayna audyencyonalna za małą była, uſiadł potym na mieyſcu wyżſzym zrobionym przy drzewie wolności, które było ozdobione chorągwiami zdobytemi dawniey na *Auſtryakach* we *Włoſzech*. Mnóſtwo Obywatelów napełniało okna pałacu i ſam dziedziniec. Gwardya konna Dyrektoryatu uſzykowana była w podwoyny ſzereg na około wſpomnionego mieyſca, a Gwardya pieſza otaczała dziedziniec i utrzymywała porządek. Przybycie 60. Weteranow, maiących na czele Grła *Angereau*, z których każdy niosł iednę chorągiew *Auſtryacką*, ogłoſzone zoſtało przez wyſtrzał z Armat i okrzyki powtorzone, *niech żyie Rzplta!* Wſpomniony Grł był prezentowany Dyrektoryatowi przez Miniſtra woiennego, który gdy ſtoſówną do okoliczności uczynił przemowę. Grł *Angereau* tak mówić zaczął. „ Obywatele Dyrektorowie! Armia *Włoſka*, w imieniu którey przychodzę złożyć te chorągwie nieprzyiacielſkie obok tych, które iuż wam od początku tey chwalebney kampanij oddane zoſtały, włożyła na mnie obowiązek, ażebym przed wami był tłumaczem iey ſentymentów i rękoymią iey nie wzruſzonego przywiązania do konſtytucyi Roku 3. oraz ażebym wam oświadczył chęć iey przyſpieſzenia dla Rzptey pokoiu równie trwałego iak chwalebnego.

(*Reſzta w Dodatku*)

Nro. 51.

DODATEK
DO
KURYERA LITEWSKIEGO

Z GRODNA DNIA 27. MARCA R. 1797. W PONIEDZIAŁEK.

Kontynuacya Artykułu Paryskiego.

„ Wierna swoiey przysiędze, mocna
swemi dziełami i szacunkiem przyiacioł
rządu Republikańskiego, potrafi w przy-
szłey kampanij usprawiedliwić chlubną
opinią, którą dla niey zyskały w ciągu
11. miesięcy stoczone 64. potyczki i 27.
batalij. Niedosyć ieszcze było dla iey chwały
zniszczyć 5. Armiów nieprzyiacielskich: upor-
czywa i krwią ludzką hoynie szafuiąca am-
bicya domu Austryackiego, zakładała nadzie-
ię utrzymania panowania swego we *Wło-
szech* w garnizonie, który bronił fortecy
Mantuy; liczba potykaiących się, sława
Grła, który się tam zamknął, i żywność zna-
czna zgromadzona, wszystko przyłożyło się
do utrzymania w tym chimerycznym żąda-
niu. i dało powod do śmiesznych pretensyi
oswiadczonych przez agenta Dworu *Wie-
deńskiego* wysłanego do *Vicenza* dla trakto-
wania o preliminarnych warunksch pokoiu.
Zostawiono zatym było chwale tey Armij
otrzymać nadgrodę swoich trudow i męstwa
przez zaięcie w possessyą Rzptey tey
twierdzy, która podbicie *Włoch* dla nas za-
bezpiecza. Jakież napotym usiłowania może
nieprzyiaciel postawić przeciw żołnierzom
Republikańskim, którzy tak często tryumfo-
wali z iego licznych hufcow, i z zawad, któ-
re natura nie utworzyła aż po znaczney
liczbie wieków, którzy się oswoili z gło-
dem, pragnieniem, nagłemi marszami. i któ-
rym żadna ofiara niekosztuie? —„— Tak li-
czne cnoty Obywatele Dyrektorowie, nie
byłyby dostateczne do ziednania chwały na-
szym współ-towarzyszom broni, gdyby nie
były powodowane świętą miłością wolno-
ści i nie miały za cel szczęścia ich współ-
Obywatelów i honoru. Taki iest skutek na-
miętności ludzkich: tyle cnot nie mogły nie
wzbudzić potwarzy. Niech ci, dla których
ona iest potrzebą, i którzy się przez nią
wzbogacaią, poydą do naszych szeregów,
niech posłyszą z ust samych Cudzoziemców
pochwałę Armij *Włoskiey*, a dosyć dla nas
będzie zemsty. Jakże! mogliż ci nieprzyia-
ciele swoiey Oyczyzny, ci podli niewolni-
cy, którzy śmieią sobie podchlebiać, że da-
dzą nam Króla, mogliż, mówię, sobie wy-
perswadować, że żołnierze Republikańscy
przez 6. lat ciągle bili się dla tego, ażeby
mieli inszego Pana, prócz prawa? Nie, Oby-
watele Dyrektorowie, wszystkie fakcye po-
winny upaść przed waszą mądrością i ener-
gią Armiów, są one gotowe dla utrzymania
konstytucyi, którą przyięły, i dla szczęśli-
wości Rzptey, wylać ostatnią krwi kroplę.
—„— Wtenczas, gdy wy Obywatele Dyrekto-
rowie, poświęcać będziecie wszystkie wa-
sze momenta na zachowanie w całości kon-
stytucyi i poskromienie źle myślących, Ar-
mia *Włoska* nie przestanie przykładać się do
popierania przez swoię karność i energią
zwyczayną, wszystkich proiektów dążących
do przywrócenia Rzptey tego pokoiu, któ-
ry iest przedmiotem życzeń wszystkich
swoich przyiacioł. O gdyby mądrość wa-
sza, i męstwo iey połączyły nakoniec ga-
łązkę oliwną z wieńcami laurowemi, i zmu-
woliły nieprzyiacioł rządu Republikańskie-
go do pokochania go tak iak my „ Prezydent
Dyrektoryatu odpowiedział w wyrazach
naypodchlebnieyszych dla Grła *Angereau* i
mężney Armij *Włoskiey*, dał potym wspo-
mnionemu Grłowi pocałowanie braterskie i
ofiarował mu imieniem Rzptey chorągiew
troykolorową i zbroię. Okrzyki: *Niech ży-
ie Rzpta*! słyszeć się znowu dały: Granię
symfonij zakończyło uroczystość.

Ostatnie listy z *Turynu* zawieraią w so-
bie następuiące szczeguły o spisku uknowa-
nym przeciw Królowi *Sardyńskiemu*. Liczba
spiskowych była wielka, rozlokowali się
oni w różnych częściach miasta, dla opa-
nowania w czasie explozyi stanowisk wa-
żnych, oszukania ludu względem prawdzi-
wych przyczyn poruszenia, i skierowania
tłumu w czasie zamieszania ku celowi, który
sobie założyli. Mieli nawet emissaryuszów
w różnych stronach *Piemontu*, dla nadania
wszędy podobney impulsyi. Szefowie ich,
maiący w zleceniu uskutecznienie wielkie-
go zamachu, udali się do kaplicy, gdzie Król
Mszy słuchał: mieli oni, za daniem umówio-
nego znaku zamordować niektórych subal-
ternow, i opanować osobę Króla, aby go po-
tym przymusić do podpisania rozkazu, iżby
Cytadella *Turyńska*, i ważne fortece wyda-
ne im były. Szczęściem herszt konspiracyi;
który miał dać znak umówiony, nie znay-
dował się na tym mieyscu w godzinie nazna-
czoney, a rząd będąc już uwiadomiony o
spisku, poczynił kroki dla przeszkodzenia
iego uskutecznienia. Hersztem, nietrzeba ro-
zumieć konspiracyi, [gdyż ta ważna osoba
iest dotąd niewiadoma] ale exekucyi był ia-
kiś *Trombetta*, znany od dawnego czasu w
Piemoncie z swych dzikich principiow. Za-
pewniaią, że Dyrektoryat Francuski uwia-
domiony przez Ambassadora *Sardyńskiego*,
iż wspomniony *Trombetta* daie sobie tytuł
Agenta Rzptey Francuskiey, pytał natych-
miast swoich Ministrów, czyby go do iakich
czynności używali: i okazalo się, że go Mi-

niſtrowie nie znaią. *Trombetta* zatym, albo ci, którzy mu nadali fałſzywy tytuł Agenta Rzptey, ſą iawnemi nieprzyiacielami dobrey harmonij między Rzptą i *Sardynią.*

z Paryża 5. Marca z Gazety Berlińskiey.

Armia Włoska — *Buonaparte* donosi Dyrektoryatowi w liście pisanym d. 1. *Ventose* z główney Kwatery w *Tolentino*, że przyszle niezwłócznie 10 sztandarów zdobytych w różnych potyczkach na woysku Papiezſkim. „ Znaydziecie, dodaie rzeczony Grl, tu przyłączoną kopią Listu, który pisał do mnie Oyciec S. i Odpowiedź przezemnie mu daną. —

Pius P. P. VI.

Ukochany Synu; zdrowie i błogosławieństwo Apostolskie!

„ Pragnąc zakończyć po przyiacielsku nasze zatargi teraznieysze z Rzpltą Francuzką, przez cofnienie się woysk, któremi komenderuiesz, posyłamy i przeznaczamy do ciebie za naszych Pełnomocników, dwóch duchownych, to iest: Kardynała *Mattei* dobrze ci znaiomego i Xdza *Galeppi*, oraz dwóch świeckich: Xcia *Ludwika Braschi* synowca naszego, i Markiza *Kamilla Maſsimi*, którzy maią sobie daną zupełną moc ułożenia z wami, przyrzeczenia i podpisania takich kondycyi, które spodziewamy się, że będą sprawiedliwe i słuszne, obowiązuiąc się wiarą naszą i słowem potwierdzić ie i ratyfikować w sposób szczegulnieyszy, ażeby były ważne i niezgwałcone w każdym czasie. Zaręczeni sentymentami życzliwości, któreś oświadczył, wstrzymaliśmy się od wyiazdu z Rzymu, a ztąd będziesz przekonanym, iak wielka iest ufność nasza w tobie. Kończemy zapewniaiąc cię o naszym naywyższym szacunku i daiąc ci Oycowskie i Apostolskie nasze błogosławieństwo. Dan *u S. Piotra w Rzymie d.* 12. Lutego 1797 Panowania naszego 22. roku (podpisano) *Pius P. P. VI.*

Respons Gnła Buonaparte Jego Swiątobliwości Papieżowi Piusowi VI. d. 1. Ventose, 5. roku.

Swięty Oycze! Winienem podziękować Waszey Swiątobliwości za wyrazy obowiązuiące zawarte w liście, które W. S. raczył do mnie napisać. Pokoy między Rzpltą Francuzką i W. S. iuż iest podpisany; winszuię sobie, żem mógł przyłożyć się do iego spokoyności prywatney. Radzę W. S. ażebyś nie bardzo ufał osobom będącym w *Rzymie*, którzy się zaprzedali nieprzyiaciołom Francyi, albo daią się powodować bezwzględnie namiętnościami nienawiści, ciągnącemi zawsze za sobą zgubę Narodów. Cała *Europa* zna skłonność do pokoju i cnoty W. S. kochaiące zgodę. Rzplta Francuzka będzie, iak spodziewam się, nayprawdziwszą przyiaciołką *Rzymu*. Posyłam mego Adiutanta Szefa Brygady, dla oświadczenia W. S. szacunku i naygłębszego uszanowania, z którym iestem ku Jego Osobie; i proszę W. S. abyś był przekonany o chęci, którą mam okazywania mu w każdey okoliczności dowodow respektu i poważenia, z którym mam honor bydź W. S. nayniższym sługą. (podpisano) *Buonaparte.*

Wspomniony Grl pisze także, co następuie: „ Kommiſsya uczonych miała bardzo dobre żniwo w *Rawennie*, *Rimini*, *Pesaro*, *Ankonie*, *Loretto*, i *Perrugia*. Zbiory te zostaną niezwłócznie, wysłane do *Paryża*. Złączywszy one z tym, co ma być posłane z *Rzymu*, będziemy mieli u siebie wszystkie piękności *Włoskie*, prócz małey liczby obiektów znayduiących się *w Turynie i Neapolu.* „

Buonaparte przysłał Dyrektoryatowi mowę, którą Ob. *Monge* deputowany przezeń do S. *Marino* miał do Rządców tey Rzpltey, oraz odpowiedź przez nich daną. Generał Komenderuiący offiarował im przez wspomnionego Deputata powiększenie i ograniczenie ich territorium w sposob dla nich naydogodnieyszy. Rządcy podziękowali za te offiary, któreby się z czasem mogły stać szkodliwemi dla ich wolności i oświadczyli, że Rzplta S. *Marino* pragnie co do stosunkow tylko handlowych w ściśleysze z Francyą weyść związki i zawrzeć z nią traktat, któryby zapewniał iey exystencyą.

z Madrytu 21 Lutego z Gazety Berlińs:

Publikowano tu rozkaz Królewski dany w *Madrycie* d. 26 Listopada roku przeszłego, zakazuiący wprowadzania wszelkich produktow lub towarów Angielskich do *Hiszpanij*, i przepisuiący ostróżności i formalności, które maią być zachowane na dalszy czas względem wprowadzanych wszelkich towarów zagranicznych. W tych dniach Dywizya Francuzka od 5. okrętow liniowych i 2. fregat płynąca z *Tulonu*, iak domyślamy się do *Brest*, przeszła przez cieśninę *Gibraltarską*. — Odebraliśmy urzędową wiadomość, że Eskadra Hiszpańska pod rozkazami Gła *Cordova* z 26. okrętow liniowych złożona, napotkawszy przy wysokości Kapu St. *Vincent* Eskadrę Angielską, wydała iey batalią: o którey szczegułach tyle tylko wiemy, że o 8. godzinie rana zaczęta, o pułnocy ieszcze trwała z naywiększą zaciętością i wszystko porażkę Anglikow przepowiadało. Sześć okrętow Kupieckich płynących z *Indyow*, bogato ładownych i konwoiowanych przez wspomnioną Eskadrę Angielską, wpadło w ręce Hiszpanów, i iuż do *Cadix* przyprowadzone zostały. —

z Frankfurtu 1. Marca z Gazety Berlińskiey.

Jest teraz rzeczą pewną, że Armia Cesarska *Ren* całkiem opuszczą. Austryacy robią iak nayskryciey ku temu przygotowania, i iuż nawet zaczynaią przedawać swóie magazyny. D. 28. Lutego dwa batalliony d' *Ulrich-Kinsky* należące do Garnizonu fortecy *Ehrenbreitstein* z *Bendorf* tu staneły, a po kilkodniowym odpoczynku maią obrócić swóy marsz do *Włoch*. Wczoray dywizya huzarow *de Skeler*, maiąca toż samo przeznaczenie, przechodziła tędy.

z Bruxelli 1. Marca z Gazety Berlińskiey.

Gnł *Hoche* w towarzystwie Grła dywizyi *Lefevre*, wielu Officerow sztabowych i Adjutantów przybył przed kilką dniami do *Luxemburga*, z kąd nazajutrz z całą aſsystencyą puścił się w drogę do *Kolonij*. Pewną iest rzeczą, że Grł *Hoche* ma sobie zlecone szczegulnieysze instrukcye Dyrektoryatu Wykonawczego, iakoteż plan przyszłey kampanij, który wspólnie z Gnłem *Moreau* ma przyprowadzić do skutku.